

Skattesystemet och de fyra moralkriserna

Att skattesystemet underminerat samhällsmoralen är numera en etablerad sanning. Allt mer energi läggs ned på att undvika skatt. Gränsen mellan laglig skatteplanering och kriminellt skatteskolck är inte alltid så lätt att urskilja. När nu skattesänkingsförslag börjar bli allmängods i debatten framställs detta som ett botemedel mot den moraliska rötan. Frågan är emellertid om laglydnaden kan återställas bara genom en marginalskattereform. Om man lärt sig konsten och förvärvat vanan att hitta kryphål är det frestande att fortsätta även om man får behålla halva lönen efter skatt. Först om skatteuttaget blir rejält mycket lägre torde det bli ointressant att besvära sig med att skatteplanera.

Att nå dithän är en fråga om moral men även om samhällsnytta. Inte i första hand med tanke på att driva in pengar till den offentliga sektorn utan för att människors kreativitet skall ägnas åt att producera nyttigheter i stället för åt att hålla befintliga pengar i rörelse.

Men skattesystemet har förstört moralen på minst tre områden till:

Kris nummer två gäller den politiska moralen. Det har väl alltid hört till bilden att ett parti som bytt åsikt aldrig velat tillstå detta öppet utan försökt dölja kursändringen med diverse vilseledande åtgärder. Men sällan har man sett ett så skamlöst skådespel som när socialdemokratin nu lägger sig till med ståndpunkter som den tidigare utmålade som ett hot mot välfärden och kapitalets anslag mot den vanliga människan. De bestulna partierna försöker trösta sig med att de ju i alla fall har fått igenom sin politik. Men även om så skulle bli fallet, om socialdemokratin genomför en moderat skattepolitik, är

detta inte acceptabelt från demokratins synpunkt. Dels för att ohederligt uppträdande av detta slag ökar politikerföraktet. Dels och främst för att i förlängningen av denna utveckling skymtar enpartistaten präglad av den maktens arrogans, genomsyrad av det kamaraderi och den korruption som vi redan sett tillräckligt många tecken på.

Kris nummer tre har drabbat den borgerliga stridsmoralen och sammanhållningen. När socialdemokraterna ideligen ekade sitt hotet-mot-välfärden-argument skrämde många att acceptera den socialistiska problemformuleringen. Palmes demagogi lydigt förstärkt av okritiska media, lamslog den borgerliga regeringen och gjorde dess skattepolitik halvhjärtad och famlande. Med den underbara natten blev splittringen direkt synlig.

När nu många socialdemokrater börjat inse att högskattepolitiken varit ett historiskt misstag angrips de "från vänster" av centern. En enad borgerlighet som skulle kunna ge "välfärd" ett annat innehåll än underkastelse under offentliga monopol syns mer avlägsen än någonsin.

Men den fjärde moralupplösningen innebär att svinhugg går igen och kanske till och med hut hem. Nu drabbas nämligen också socialdemokraternas inre sammanhållning. Ingen är immun mot sin retorik, och perestrojka är svår om den innebär att man måste ta avstånd från de heligaste ideologiska grundsatsen som i decennier utgjort partiets legitimitet. En del av makteliten är säkert tillräckligt flexibel för att offra grundsatserna om man bara kan behålla makten, men andra, de som skall förklara för breda lager att de måste acceptera ökad ojämlikhet kanske inte hänger med lika fort i svängarna. Och en

del av dem som övertygas om att den ofentliga sektorn måste reformeras och skatterna sänkas kanske börjar fundera på om detta är något som talar för en röst på Ingvars, Calles och Ebbes parti.

Detta fjärde moraliska sönderfall kan i bästa fall leda till ett återställande av den allmänpolitiska moralen. Kanske kan man komma därefter att partierna står för sina ståndpunkter och när de byter ståndpunkt gör detta med öppenhet och generositet.

Men i denna process krävs ett moraliskt ledarskap. Moderaterna har vissa förutsättningar att axla detta ansvar. De har gott samvete när det gäller att ha konsekvent drivit en lågskattelinje. Men de måste också tala tydligare om det osunda skattesystemets demoraliserande inflytande. Felet med den sk klipp ekonomin är inte att man tjänar pengar på börsen utan att det är på börsen man tjänar pengar. (Huvuddelen av den osunda utvecklingen har väl att märka skett under en socialdemokratisk regim, mannen i sport-

bilen med dalmatinern på den socialdemokratiska valaffischen var faktiskt ganska signifikant.)

Partiet har också en tradition att fullfölja när det gäller borgerlig samling. Just nu verkar detta värv svårt, med ett folkparti skakat av misstaget att *före* valet framlägga ett skatteprogram "som gynnade de rika" och som liknade det som socialdemokraterna signalerade *efter* (och som folkpartiet men inte socialdemokraterna hudflängdes för i media). Än svårare med en populistisk center som gjort "fördelningspolitik" till ett av sina slagord.

Men även centern borde väl inse att inressepolitik inte är allt. Att det ligger ett värde, ja rent av en nödvändighet i maktväxling. Att samhällsmoralen inte överlever ett enpartivälde. Med rätt argumentation borde en majoritet av väljare kunna övertygas att den skattepolitik som bär moderaternas inregistrerade varumärke inte är till för att gynna de redan rika utan för att premiera hederligt arbete.